

- № 5. – С.11–18. 5. Гуць М.О. Проблеми безробіття та рівня життя населення України // Україна: аспекти праці. – К., 2003. – № 2.– С.13–19. 6. Дієсперов В.С. Сільськогосподарська праця в нових умовах. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – 180 с. 7. Дієсперов В.С. Сільськогосподарська зайнятість // Україна: аспекти праці. – К., 2002. – № 7. – С.11–18 8. Клещикова В. Стратегічне завдання – реальне скорочення безробіття // Праця і заробітна плата. – 2006. – № 34 (510). – С.4–5. 9. Круглий стіл. Практичне застосування Закону України “Про зайнятість населення” в запитаннях та відповідях” // Дайджест. – Від 18.02.2003.– С.5–8. 10. Купалова Г.С., Скупий В.М. Зайнятість на селі. – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 44 с. 11. Лібанова Е.М. Ринок праці. – К.: Вища шк., 2000. – 246 с. 12. Лібанова Е.М., Баланда А.О. Незареєстрована зайнятість в Україні: формування і можливості державного регулювання // Україна: аспекти праці. – К. – 2000. – № 4. – С.3–9. 13. Никифоренко В.Г. Регулювання раціональної зайнятості населення як складова управління економічним і соціальним розвитком регіону // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України: 36. наук. пр. – Вип. 9. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – С.50–53. 14. Петюх В.М. Ринок праці та зайнятість: Навч. посібник. – К.: МАУП, 1997. – 120 с. 15. Петюх В.М. Ринок праці: Навч. посібник. – К.:КНЕУ, 1999.– 288 с. 16. Приймак В.О. Регіональні особливості безробіття в Україні // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 4. – С.8–13. 17. Руженський М. У безробіття – сільське обличчя // Праця і заробітна плата. – 2006. – № 18 (502). – С.1–5.

УДК 338.432 : 339.13 : 631.15

І.Д. Бурковський, канд. техн. наук

А.В.Бурковська

Миколаївський державний аграрний університет

КООПЕРАЦІЯ АГРОТОВАРОВИРОБНИКІВ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

*Висвітлено наявні у розвитку кооперації Миколаївщини проблеми і
недаліки. Розглянуто передовий досвід зарубіжних і вітчизняних
кооперативних формувань. Зроблено низку конкретних пропозицій щодо
підвищення їх ефективності.*

Освітнені існуючі в розвитку кооперації Николаєвщини проблеми і недоліки. Розглянуто передовий досвід зарубіжних і вітчизняних кооперативних формувань. Внесено ряд конкретних пропозицій по підвищенню їх ефективності.

Постановка проблеми. У підвищенні ефективності використання ресурсного потенціалу аграрної сфери АПК досить важливу роль відіграє раціональний розвиток кооперативних процесів. Як відомо, кооперація передбачає об'єднання юридичних і фізичних осіб (підприємств) різних сфер економіки, які здійснюють відповідну спільну діяльність.

Світовий досвід розвитку кооперації підтверджує високу результативність її економічних і соціальних функцій. У кооперативі широко використовуються малі форми господарювання, активну підтримку мають дрібні та середні підприємства, вона є основою формування і функціонування відповідних організаційно-правових структур вертикального та горизонтального типів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем кооперації займаються такі вітчизняні вчені, як В. Зіновчук, О.В. Крисальний, М.Й. Малік, Л.В. Молдаван, П.Т. Саблук, М.П. Сахацький та ін. Однак у вирішенні питань, пов'язаних з досліджуванним явищем, єдиного, загальноприйнятого підходу до проблем сутності, значення та перспектив розвитку кооперації поки що немає.

Мета статті – виявлення існуючих у розвитку кооперації недоліків і резервів, висвітлення передового досвіду зарубіжних і вітчизняних кооперативних структур, розробка конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності кооперативів.

Основний матеріал. Кооперативи – невід'ємна частина агропромислового виробництва фактично всіх розвинених країн світу. Їм належить від 20 до 100 % виробленої у них сільськогосподарської продукції. І це не є випадковим, оскільки саме кооперація дозволяє забезпечити захист інтересів товаровиробників. Як свідчить практика, найбільшу користь від неї одержують фермерські господарства, які самостійно, поодинокі не в змозі вирішувати проблеми, що виникають.

Слід зазначити, що хоча сільськогосподарська кооперація існує майже у всіх розвинених країнах світу, але найбільшого поширення вона набула в Північній Європі, Нідерландах, Данії, Норвегії, Фінляндії, Швеції, де фактично кожен фермер є членом двох або більшого числа кооперативів. З країн СНД у цьому плані на увагу заслуговує і Білорусь, агропромисловий сектор якої набуває кооперативної організації. У результаті цього всі підприємства й організації АПК (включаючи агросервіс, переробку та збут

продукції) стають учасниками інтеграційних продовольчих об'єднань по всьому технологічному ланцюжку – від одержання сільськогосподарської сировини до збуту готової продукції. У цій країні активно створюються продовольчі підкомплекси, які відповідають інтересам усіх учасників, мета яких – одержання конкурентоспроможної продукції, прискорення її збуту, досягнення максимуму прибутку, освоєння не тільки внутрішнього, а і зовнішнього ринків.

Сучасна ситуація в сільському господарстві України характеризується надзвичайною роздробленістю, наявністю великої кількості дрібнотоварних господарств, що ускладнює їх подальший розвиток. Виходом із цієї ситуації є відродження й ефективний розвиток кооперативних економічних відносин між усіма учасниками процесу виробництва та реалізації продукції. Головне завдання кооперації – допомога сільськогосподарським товаровиробникам у розвитку економіки і підвищенні ефективності їх роботи. Тому закономірним є те, що в країнах Західної Європи виникли різні організаційні форми спільного використання сільськогосподарської техніки. Найпростішою і найпоширенішою з них є „сусідська допомога”: якщо сусіди мають різні технічні засоби, вони в разі потреби тимчасово надають їх один одному у користування.

Якщо учасників обміну технічними засобами виробництва багато, то нерідко створюються різні їх об'єднання (гуртки, ринги, союзи, машинні товариства). При цьому процеси придбання сільгосптехніки їх учасниками та її спільного використання членами об'єднань набувають регульованого характеру.

Доцільною є організація пунктів прокату техніки, необхідної для періодичного або епізодичного використання. База для організації сервісного центру з Міжгосподарського використання техніки повинна вибиратися з урахуванням конкретних умов. Якщо розглядаються дрібні підприємства і фермерські господарства, то нею може служити один із загальногосподарських об'єктів реформованого колективного підприємства – його центральна майстерня або машинний двір.

У Німеччині, Австрії та Швейцарії великого поширення набули машинні товариства і ринги. Зокрема, у Німеччині сьогодні вони обслуговують понад 40 % фермерських господарств. У Франції вже на початку 90-х років минулого століття налічувалося 12 тис. кооперативів із спільного машинвикористання, членами яких стали 250 тис. селян, тобто в середньому на один кооператив тут припадало дещо більше 20 фермерських господарств. У США і Канаді набули поширення підприємницькі структури, які, використовуючи власну техніку,

виконують для фермерів окремі види сільгоспробіт за певну плату, що має покривати відповідні затрати власника засобів виробництва і забезпечувати йому одержання певного прибутку [2].

Для здійснення переробки сільгоспродукції, її реалізації, постачальницької діяльності, отримання інформаційних, юридичних, аудиторських та деяких інших послуг селянським господарствам є сенс кооперуватися і з більш великими аграрними підприємствами. Останнє є доцільним при відгодівлі молодняку великої рогатої худоби та свиней. Свого часу така форма кооперування набула значного поширення в Угорщині. Цей досвід успішно наслідували у Закарпатській та інших областях України. Його доцільно було б застосувати і на Миколаївщині.

Створення фермерами та особистими селянськими господарствами кооперативів з переробки і продажу продукції дозволяє підвищити їх ефективність в 1,5 – 2,0 рази [1]. Слід указати, що при організації таких кооперативних формувань не повинно бути стихійності. Обов'язковою умовою є попереднє обґрунтування доцільності будівництва переробних підприємств, а також створення відповідної торговельної мережі з продажу вироблених продуктів. Установлено, що при збуті продукції власними силами фермерів у них залишається 65 – 70 % прибутку, тоді як при її збуті через посередників – лише 30 %. Однак значна частина існуючих нині таких кооперативів має нерозвинені договірні відносини, що, у свою чергу, зумовлює нестійкість кооперації і дискредитує її.

Кооперативи з ремонту й обслуговування техніки мають розгорнути широку сервісно-консультативну та дорадчу діяльність за запитами сільгосптоваровиробників. Підвищенню якості і зниженню вартості послуг сприяють удосконалення організації ремонтного виробництва, запровадження конкуренції, розширення обсягів ремонту машин з єдиними конструкційно-технологічними ознаками із застосуванням універсального блочно-модульного обладнання [3].

На наш погляд, у тваринництві Миколаївщини доцільно було б запровадити досвід Білгородської області Росії, де одержала розвиток кооперація, що дозволило створити належну матеріальну базу невеликих тваринницьких ферм з вирощування свиней. Спочатку останні використовуються тут на умовах оренди, а потім господарствам надається можливість їх викупу. Отже, для цього необхідно створити стабільний ринок молодняку свиней.

З посиленням конкуренції на ринках збуту виробленої особистими селянськими господарствами аграрної продукції особливо необхідним кооперування стає у виробництві молока. Це пов'язано з тим, що за показниками якості молоко, вироблюване сьогодні господарствами населення, не відповідає міжнародним стандартам (насамперед через

незадовільні санітарні умови виробництва). Із вступом України до СОТ і виходом її на світові ринки молочна продукція, вироблена дрібними сільськогосподарськими виробниками, не матиме попиту. Тому виробництво товарного молока бажано зосереджувати на поступово відроджуваних фермах сільгоспідприємств, які здатні застосовувати передові технології утримання і доїння корів, а також первинної обробки молока.

Обслуговуючі кооперативи є й альтернативним варіантом МТС. Вони створюються безпосередньо самими товаровиробниками і забезпечують об'єднання їх ресурсів. Перевагою цих кооперативів є значна економія у використанні послуг. Проте їх кількість поки що є мізерною. Основними причинами повільних темпів створення кооперативних структур є: неприйняття податковими службами на місцях безприбуткового статусу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; відсутність державної підтримки.

Кооперативну ініціативу насамперед доцільно реалізувати у наданні посередницьких послуг, зберіганні і доробці зерна, заготівлі та реалізації молока, інформаційно-консультативних послугах. У фондоємних напрямках кооперації (спільного використання техніки, переробки сільгосппродукції, надання технологічних послуг у рослинництві і тваринництві) ситуація значно ускладнюється. Останнє спричиняє і недоступність кредитів комерційних банків та відсутність кредитних установ.

Що стосується виробничих кооперативів, то їх створення є доцільним насамперед в тих випадках, коли необхідно закріпити трудові ресурси в населених пунктах, де відчутний брак робочої сили. Цьому сприяє поєднання членства в кооперативі з обов'язковою трудовою участю в підприємстві. Його члени, будучи і власниками, і орендарями, і працівниками, зацікавлені у примноженні прибутку підприємства, порядок використання якого визначає колектив.

Слід зазначити що, поки що залишається проблематичним інвестування кооперативного сектора. У цьому плані перспективним є формування мережі кооперативних банків та кредитних спілок. Усуценню вказаних вище недоліків у певній мірі сприяло б надання переробним, обслуговуючим, торговим та іншим підприємствам, які беруть участь у створенні кооперативних структур, пільг в оподаткуванні, передбачених для сільгосптоваровиробників. Потребує вдосконалення і наявна в Україні нормативно-правова база (в частині класифікації кооперативів, їх реєстрації, оподаткування тощо), яка повинна враховувати і вітчизняний, і світовий досвід кооперативів.

Висновки. Урахування викладеного у даній статті досвіду розвинених країн світу і вітчизняних кооперативних формувань, а також

Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економіка АПК і природокористування
наведених у ній пропозицій сприятиме подальшому ефективному розвитку
кооперації і аграрного сектора економіки в цілому.

Бібліографічний список: 1. Малік М.Й. Мотивація виробничої діяльності в аграрній сфері економіки (методологія і організація) / ІАЕ УААН, 1995. – 177 с. 2. Онищенко О. Особисті селянські господарства у пореформеному розвитку аграрного сектора // Економіка України. – 2003. – №6. – С.57-69. 3. Формування та реалізація технічної політики в аграрному секторі економіки // Економіст. – 2003. – №10. – С.51-56.

УДК 339.166.5:378:63:339.137.2

О.А. Галич канд. екон. наук, О.А. Бурлака канд. техн. наук,
О.П. Бурлака

Полтавська державна аграрна академія

ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВНИХ КОНЦЕПЦІЙ „ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ” ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Обґрунтовано актуальність „інтелектуальної власності” в стратегічних напрямках розвитку аграрних підприємств. Викладено основні концепції щодо вивчення дисципліни та проведення наукових досліджень студентами економічних спеціальностей.

Обоснована актуальность „интеллектуальной собственности” в стратегических направлениях развития аграрных предприятий. Изложены основные концепции относительно изучения дисциплины и проведения научных исследований студентами экономических специальностей.

Постановка проблеми. Одним із основних чинників успішного функціонування аграрних підприємств у ринкових умовах є інтелектуальний капітал, який включає ринкові та людські активи, інтелектуальну власність та інфраструктуру знань. Аналізуючи пріоритетність кожної складової, доцільно підкреслити, що основними є людські активи, а решта – це похідні від них. При цьому пріоритет слід віддавати передусім інтелектуальним активам, тобто результатам